

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Annotation: Hoge Raad 2002-08-09

Heerma van Voss, G.J.J.

Citation

Heerma van Voss, G. J. J. (2004). Annotation: Hoge Raad 2002-08-09. *Nederlandse Jurisprudentie*, 2002-2016. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/14796>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/14796>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

begrepen of had moeten begrijpen dat de door hem ontvangen vergoeding er mede toe strekte premies van de door hem te sluiten verzekeringen te dekken.

Werknemer is als betontimmerman in dienst van een landelijk werkend bouwbedrijf. Op basis van de toepasselijke CAO ontvangt de werknemer, die iedere dag voor het 'project Deventer' met zijn eigen auto van zijn woonplaats Oosterhout (N-Br) naar Deventer reed, toeslagen (reisurenvergoeding, autokostenvergoeding en meerrijderstoelage) van in totaal ongeveer f 1500 netto per maand. Op weg naar Deventer in zijn auto, waarin hij tevens drie collega's vervoerde, is door schuld van de werknemer een aanrijding ontstaan ten gevolge waarvan hij ernstig gewond raakte, zijn collega's gewond raakten en zijn auto geheel vernield werd. De WAM-verzekeraar van de werknemer heeft de materiële en immateriële schade van zijn collega's vergoed. De schade aan de auto en de letselschade van de werknemer zijn niet vergoed. De werknemer heeft een vordering tegen zijn werkgever ingesteld strekkende tot een verklaring voor recht dat deze jegens hem aansprakelijk is ter zake van de schade die hij als gevolg van voormeld ongeval heeft geleden, welke schade dient te worden opgemaakt bij staat. De Kantonrechter en de Rechtbank hebben deze vordering afgewezen omdat zij van oordeel waren dat het ongeval niet heeft plaatsgevonden tijdens werkuren of in de uitoefening van de aan de werknemer opgedragen werkzaamheden, doch tijdens het woon-werkverkeer. De middelen bestrijden dit oordeel

Art. 7:658 scheidt voor de werkgever een zorgplicht voor de veiligheid van de werkomgeving van de werknemer en de door deze te gebruiken werktuigen. Deze zorgplicht en de daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid houden nauw verband met de zeggenschap van de werkgever over de werkplek en zijn bevoegdheid de werknemer aanwijzingen te geven ter zake van de (wijze van) uitoefening van diens werkzaamheden. Ook al moeten deze zorgplicht en het vereiste dat de schade door de werknemer is geleden 'in de uitoefening van zijn werkzaamheden' als bedoeld in het tweede lid van voormeld artikel ruim worden uitgelegd, daaronder valt niet een geval als het onderhavige waarin een werknemer bij het besturen van zijn eigen auto op weg naar zijn werk een verkeersongeval veroorzaakt heeft.

Vooropgesteld moet worden dat het ontbreken van aansprakelijkheid op grond van art. 7:658 niet betekent dat de werkgever onder omstandigheden niet op een andere grond jegens zijn werknemer aansprakelijk kan zijn. Het onderhavige geval wordt hierdoor gekenmerkt dat de werknemer, in verband met een door zijn werkgeefster aanvaarde opdracht, is aangewezen om met zijn eigen auto het vervoer te verzorgen van zichzelf en enkele medewerkers naar de, ver van zijn woonplaats verwijderde, plaats waar zij hun werkzaamheden moesten uitvoeren en dat hij in verband daarmee op grond van de CAO-bepalingen een reisurenvergoeding, een

Nr. 235

HOGE RAAD

9 augustus 2002, nr. C00/234HR
 (Mrs. P. Neleman, J.B. Fleers, A.G. Pos, O. de Savornin Lohman, A. Hammerstein; A-G De Vries Lentsch-Kostense; m.nt. GHvV)
 RvdW 2002, 130
 JOL 2002, 429

Verkeersongeval werknemer; aansprakelijkheid werkgever?; vervoer op één lijn te stellen met vervoer 'in de uitoefening van zijn werkzaamheden'; eisen redelijkheid en billijkheid. 'Autokostenvergoedingen' bestemd voor verzekering?; wetenschap werknemer.

Onder art. 7:658 BW valt niet een geval waarin een werknemer bij het besturen van zijn eigen auto op weg naar zijn werk een verkeersongeval veroorzaakt en daardoor schade lijdt. In een geval evenwel dat hierdoor wordt gekenmerkt dat de werknemer in verband met een door zijn werkgever aanvaarde opdracht is aangewezen om met zijn eigen auto het vervoer te verzorgen van zichzelf en van enkele medewerkers naar de, ver van zijn woonplaats verwijderde, plaats waar zij hun werkzaamheden moeten uitvoeren en dat hij in verband daarmee (op grond van de toepasselijke CAO-bepalingen) een reisurenvergoeding, een autokostenvergoeding en een meerrijdersvergoeding ontvangt, moet het vervoer worden gekwalificeerd als vervoer dat op één lijn is te stellen met vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst en in het kader van de werkgever uit te voeren werkzaamheden. Daaruit vloeit voort dat de werkgever gezien de aard van de arbeidsovereenkomst en de eisen van de redelijkheid en billijkheid als bedoeld in art. 6:248 lid 1 BW in beginsel de niet door een verzekering gedekte schade die de werknemer lijdt doordat hij tijdens het vervoer een verkeersongeval heeft veroorzaakt, heeft te dragen behoudens in geval van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. Na verwijzing zal onder meer aan de orde moeten komen of in de aan de werknemer uitbetaalde vergoedingen een bestanddeel is begrepen voor de kosten van een casco-, inzittenden- en ongevallenverzekering en in hoeverre de werknemer heeft

autokostenvergoeding en een meerrijderstoelag ontving. In een dergelijk geval moet het vervoer worden gekwalificeerd als vervoer dat op één lijn te stellen is met vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst en in het kader van de voor de werkgever uit te voeren werkzaamheden. Daaruit vloeit voort dat de werkgever, gezien de aard van de arbeidsovereenkomst en de eisen van redelijkheid en billijkheid als bedoeld in art. 6:248 lid 1 BW, in beginsel de niet door een verzekering gedekte schade die de werknemer lijdt doordat hij tijdens vervoer als hiervoor bedoeld een verkeersongeval heeft veroorzaakt, heeft te dragen behoudens in het, zich hier niet voordoende, geval van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer.

Het bestreden vonnis kan niet in stand blijven; verwijzing moet volgen. Na verwijzing zal onder meer aan de orde moeten komen (i) of in de aan de werknemer uitbetaalde vergoedingen een bestanddeel is begrepen voor de kosten van een casco-, inzittenden- en ongevallenverzekering, zoals de werkgever had aangevoerd, en (ii) in hoeverre de werknemer heeft begrepen of had moeten begrijpen dat de door hem ontvangen vergoeding er mede toe strekte premies van door hem te sluiten verzekeringen te dekken.*

(BW art. 6:248, 7:658)

Antonius Johannes Cornelis Franciscus de Bont, te Oosterhout, eiser tot cassatie, adv. mr. R.F. Thunnissen,
tegen
Oudenallen Betonbouw, te Woerdense Verlaat, gemeente Nieuwkoop, verweerster in cassatie, adv. mr. G.C. Makkink.

Rechtbank:

3. De beoordeling

- 3.1. De Bont is tijdig in hoger beroep gekomen.
- 3.2. De grieven hebben de strekking het geschil in volle omvang aan de rechtbank voor te leggen.
- 3.3. Tussen partijen staat het volgende vast.

De Bont is 21 november 1994 in dienst getreden bij Oudenallen in de functie van betontimmerman. Op de arbeidsovereenkomst tussen partijen is de CAO voor het Bouwbedrijf van toepassing.

art. 20 lid 2 van de CAO luidt:

'De chauffeur, die door de werkgever als zodanig is aangewezen, heeft voor elke dag dat hij/zij het vervoer van één of meer meerrijder(s) verzorgt recht op een toeslag volgens onderstaande tabel, tenzij het vervoer plaatsvindt met een door de werkgever ter beschikking gestelde auto.'

art. 25 lid 1 van de CAO luidt, voorzover thans van belang:

'Indien het werk zo ver van de woning van de werknemer gelegen is dat dagelijks huiswaarts keren van de werknemer onredelijk zou zijn, zal zijn voeding, behoorlijke huisvesting en een

vergoeding voor de verdere noodzakelijke verblijfskosten tijdens de daardoor ontstane afwezigheid van huis, voor rekening komen van de werkgever (...)

art. 26 lid 1 van de CAO luidt:

'De werknemer die zowel binnen als buiten zijn woongemeente werkzaam is en dagelijks meer dan 15 kilometer moet reizen om van zijn woning naar het werk en weer terug te komen, heeft recht op vergoeding van de reiskosten. Het vervoer tussen woning en werk zal zoveel mogelijk als groepsvervoer plaatsvinden. Indien hiervoor gebruik moet worden gemaakt van een auto, die niet door de werkgever ter beschikking is gesteld, geldt de meerijregeling zoals opgenomen in artikel 20 lid 2.'

art. 26 lid 2 van de CAO luidt:

'De werkgever is gerechtigd een vervoermiddel aan te wijzen, mits dit in alle opzichten aan de door de wet gestelde eisen voldoet.'

Vanaf november 1997 (tot 17 februari 1998) reed De Bont iedere werkdag met zijn eigen auto van zijn woonplaats Oosterhout (N-Br) naar Deventer. De Bont ontving toeslagen op grond van de hiervoor weergegeven CAO bepalingen (reisurenvergoeding, autokostenvergoeding en meerrijderstoelag). Voor het project Deventer betekende dit een vergoeding van circa f 850 per 5 dagen rijden. De Bont hield aldus f 1500 netto per maand over aan deze vergoeding.

Op 17 februari 1998 was De Bont in zijn auto, waarin hij drie collega's vervoerde, op weg naar Deventer toen om ongeveer 06.30 uur door schuld van De Bont een aanrijding ontstond, ten gevolge waarvan De Bont ernstig gewond raakte, zijn collega's gewond raakten en zijn auto geheel vernield werd.

De WAM verzekeraar van De Bont heeft de materiële en immateriële schade van de passagiers vergoed. De schade aan de auto en de letselschade van De Bont is niet vergoed.

3.4. De Bont houdt Oudenallen als werkgeefster aansprakelijk voor de schade die hij heeft geleden ten gevolge van het ongeval van 17 februari 1998.

Aan zijn vordering legt hij ten grondslag:

- het bepaalde in artikel 7:658 BW;
- het stelsel van het arbeidsrecht, zoals neergelegd in artikel 6:170 lid 3 en 7:661 BW en de uit de arbeidsovereenkomst voortvloeiende eisen van redelijkheid en billijkheid (artikel 6:248 lid 1 (BW));
- de in Nederland levende rechtsovertuiging, zoals neergelegd in artikel 7:658a BW (nieuw) van het Wetsvoorstel Verkeersongevallen.

Oudenallen betwist gemotiveerd dat zij op de hiervoor weergegeven grondslagen aansprakelijk is voor de schade en zij beroept zich op roekeloos rijgedrag c.q. ernstige schuld van De Bont.

* Zie ook *NJB* 2002, p. 1621; *JAR* 2002/205; *Juridische up to Date* 2002/20, p. 22; *Prg.* 2002, p. 817; *NTBR* 2002, p. 502; (nt. P.L.P. Meiser); *TVP* 2003, p. 25 (comm. mevr. mr. S. Odijk); *VR* 2003/73; *red.*

3.5. Ten tijde van het ongeval was De Bont op weg naar zijn werk. Woon-werkverkeer valt niet in werktijd en kan in beginsel niet worden aangemerkt als werkzaamheid ter uitvoering van de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst. Uitgangspunt is, dat voor ongevallen tijdens woon-werkverkeer de werkgever niet aansprakelijk is.

3.6. De Bont meent dat geen sprake was van woon-werkverkeer en voert in dit verband aan:

- hij was aangewezen, zoals bedoeld in art. 20 van de CAO, zodat hij de auto bestuurde uit hoofde van zijn arbeidsverhouding;
- er werd een reisenvergoeding gegeven, zodat het gaat om een ongeval tijdens werktijd;
- dit vervoer vloeit voort uit de aanvaarding van een opdracht door de werkgever, waarop de werknemer geen invloed heeft kunnen uitoefenen en waarmee hij bij de keuze van zijn woonplaats geen rekening heeft kunnen houden.

Oudenallen betwist dat De Bont verplicht was te rijden en wijst er op, dat ingevolge het bepaalde in artt. 16 en 23 van de CAO de arbeidstijd wordt ingekort indien de arbeidstijd en de reistijd gezamenlijk meer dan 11,5 uur bedragen.

3.7. Dat een reisenvergoeding werd gegeven, wijst er niet op dat het ongeval tijdens werktijd heeft plaatsgevonden. Ook in de CAO worden reisen werkuren afzonderlijk genoemd.

In het midden kan blijven of een aanwijzing is gegeven in de zin van art. 20 CAO, zoals De Bont stelt en Oudenallen betwist. Oudenallen heeft alle in de CAO genoemde toeslagen betaald die aan een chauffeur met een aanwijzing toekomen, zodat de positie van De Bont feitelijk hetzelfde is geweest als die van een chauffeur met een aanwijzing.

Bij de beoordeling of het ongeval tijdens werktijd heeft plaatsgevonden, is niet van belang of De Bont in zijn eigen auto reed of in een busje van Oudenallen.

Artikel 26, eerste lid van de CAO gaat uit van zoveel mogelijk groepsvervoer tussen woning en werk. Dat de werkgever in dit licht tracht voor haar werknemers car-pool afspraken te maken, betekent niet, dat de chauffeur, die anders alleen zou hebben moeten rijden, de auto bestuurt uit hoofde van zijn dienstbetrekking.

Voor een bouwvakker is het gebruikelijk dat hij steeds naar een andere bouwplaats dient te rijden. De afstand Oosterhout - Deventer is niet zodanig, dat geen sprake is van gewoon woon-werkverkeer en bovendien wordt krachtens de CAO de reistijd gekort op de werktijd indien reisen werktijd samen meer dan 11,5 uur bedragen. Het feit dat de werknemer geen invloed heeft op de plaats waar hij werkt en met de keuze van zijn woonplaats geen rekening heeft kunnen houden, vestigt geen aansprakelijkheid voor de werkgever voor ongevallen die door schuld van de werknemer ontstaan tijdens woon-werkverkeer.

3.8. Gelet op vorenstaande heeft het ongeval niet

tijdens werktijd of bij de uitoefening van de werkzaamheden plaatsgevonden. Het bepaalde in art. 7:658 BW niet van toepassing.

3.9. De in het arrest van de Hoge Raad van 16 oktober 1992 (*NJ* 1993, 264) gegeven norm heeft betrekking op een werknemer die krachtens zijn verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst bij het verrichten van zijn taak gebruik maakt van een eigen zaak (auto), die door eigen schuld van de werknemer wordt beschadigd.

In de thans voorliggende zaak heeft het ongeval plaatsgevonden voor aanvang van de werktijd en niet tijdens de uitoefening van de werkzaamheden van De Bont, zodat de in genoemd arrest gegeven regel niet van toepassing is.

3.10. Van toepassing is de norm gegeven in het arrest van de Hoge Raad van 22 januari 1999 (*NJ* 1999, 534):

'(...) de vraag of de werkgever aansprakelijk is voor ongevallen die de werknemer, ofschoon samenhangend met zijn werkzaamheden, in zijn privé situatie zijn overkomen (... lees: moet) telkens naar de omstandigheden van het gegeven geval (...) worden beantwoord aan de hand van wat voor dat geval de eis zich als een goed werkgever te gedragen meebrengt. Daarbij verdient opmerking dat voor een bevestigende beantwoording van deze vraag slechts plaats is onder bijzondere omstandigheden (...)'

3.11. De Bont wijst er op, dat Oudenallen de werkorganisatie had moeten aanpassen en de werknemers had moeten laten overnachten in de buurt van het onderhanden zijnde werk en indien dit op problemen zou zijn gestuit, had Oudenallen een professioneel vervoerder kunnen en moeten inschakelen.

Dat dagelijks huiswaarts keren van de werknemer onredelijk zou zijn, heeft De Bont niet aan Oudenallen kenbaar gemaakt in de ruim twee maanden die De Bont voor het ongeval tussen Oosterhout en Deventer reisde, zodat op dit punt niet kan worden geoordeeld, dat Oudenallen zich niet als goed werkgever heeft gedragen.

Niet is gesteld of gebleken, dat de auto, waarin De Bont reed niet aan de door de wet gestelde eisen voldeed, zoals art. 26 lid 2 van de CAO aan de werkgever opdraagt na te gaan. Aangenomen moet worden, dat indien De Bont in een bedrijfsbusje zou hebben gereden, het ongeval eveneens zou hebben plaatsgevonden.

Vast staat, dat De Bont een ruime vergoeding ontving. Niet is gesteld of gebleken, dat de thans ontstane schade met deze vergoeding door De Bont niet had kunnen worden verzekerd. De Bont voert aan dat de eisen van goed werkgeverschap meebrengen, dat de werkgever er op wijst dat de werknemer zich dient te verzekeren. Niet is betwist, dat Oudenallen dergelijke aanwijzingen niet heeft gegeven. Het achterwege laten van een dergelijke mededeling door Oudenallen is echter niet in strijd met goed werkgeverschap, aangezien De Bont ook zelf had kunnen en moeten

bedenken, dat de thans gerealiseerde schade niet gedekt was door een verzekering.

Het specifiek gevaar dat elke verkeersdeelnemer loopt bij het woon-werkverkeer, is geen bijzondere omstandigheid in de hiervoor onder 3.10 bedoelde zin.

Gelet op de omstandigheden van dit geval, kan niet worden geoordeeld, dat Oudenallen zich niet als goed werkgever heeft gedragen.

3.12. In een brief aan de tweede kamer van 16 juni 1999 heeft de Minister van Justitie het wetsvoorstel Vaststelling en invoering van afdeling 8.14.1 (verkeersongevallen) van het Burgerlijk Wetboek ingetrokken. Anticipatie op het bepaalde in artikel 7:658a BW in dit wetsvoorstel is niet mogelijk.

3.13. Uit het vorenstaande volgt dat geen van de grieven tot vernietiging van het bestreden vonnis kan leiden, zodat het vonnis van de Kantonrechter wordt bekrachtigd. De Bont wordt als de in het ongelijk gestelde partij veroordeeld in de kosten van de procedure in hoger beroep.

(enz.)

Cassatiemiddelen:

Tegen vermeld vonnis te horen aanvoeren als middelen van cassatie: schending van het recht en/of verzuim van op straf van nietigheid in acht te nemen vormen, doordat de Arrondissementsrechtbank heeft overwogen en op grond daarvan recht heeft gedaan als in het bestreden vonnis omschreven, zulks ten onrechte onder navolgende in onderling verband in aanmerking te nemen redenen.

Inleiding

1.0. In de vroege ochtendspits van 17 februari 1998 is eiser tot cassatie, hierna te noemen De Bont, betrokken geweest bij een aanrijding. Als gevolg daarvan raakte De Bont en de met hem meerrijdende drie collega's (ernstig) gewond en werd de auto van De Bont geheel vernield.

1.1. De schade van de drie collega's is volledig door de WAM-verzekeraar van De Bont vergoed. Zijn eigen schade (letstel en auto) is onvergoed gebleven. De aanrijding was te wijten aan de schuld van De Bont, maar bij gebreke van opzet of bewuste roekeloosheid stelt hij zich op het standpunt dat zijn werkgeefster, (verweerster in cassatie) aansprakelijk is gelet op het bepaalde in artikel 7:658 (lid 2) BW althans het stelsel van het Nederlandse Arbeidsrecht.

1.2. De rechtbank heeft (in hoger beroep) de vordering van De Bont jegens zijn werkgeefster tot vergoeding van zijn schade afgewezen. Het is tegen die afwijzing dat na te formuleren middelen van cassatie zich richten.

Middel 1

2.0. In rechtsoverweging 3.8 van zijn vonnis oordeelt de rechtbank dat 'het ongeval niet tijdens werktijd of bij de uitoefening van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden en het

bepaalde in artikel 7:658 BW (dus) niet van toepassing is'. De motivering van de rechtbank bij dit oordeel is onbegrijpelijk althans kan die motivering niet tot gereleveerde slotsom voeren mede op grond van de omstandigheid dat de rechtbank uitgaat van een onjuist althans te enge lezing van het bepaalde in artikel 7:658 BW.

Toelichting

2.1. De rechtbank motiveert zijn oordeel op grond van zijn bevinding dat het ongeval tijdens woon-werkverkeer heeft plaatsgevonden. Uit r.o.3.5 van zijn vonnis is op te maken dat de rechtbank tot uitgangspunt neemt dat elke reis van huis naar de plaats waar die dag werkzaamheden moeten worden verricht als woon-werkverkeer moet worden gekwalificeerd. Een kwalificatie van woon-werkverkeer die veel te ruim is zoals onderstaand voorbeeld laat zien.

2.2. Een stagiair in loondienst bij een Haags Advocatenkantoor krijgt opdracht een zitting bij de rechtbank te Breda bij te wonen die om 09.30 uur aanvangt. Op de dienende dag rijdt de stagiair, woonachtig in Delft, direct van huis met zijn eigen auto naar de zitting en niet eerst naar kantoor in Den Haag en van daar naar Breda. De dagelijkse rit Delft-Den Haag is regulier woon-werkverkeer, doch de rit Delft-Breda in dit voorbeeld stellig niet.

2.3. Kortom, lang niet elke rit van huis naar de werkplek van die dag is te kwalificeren als gewoon woon-werkverkeer dat, zoals de rechtbank kan worden toegegeven, buiten de werktijd en het bereik van het bepaalde in artikel 7:658 BW valt.

In het geval van De Bont gaat het om een reis naar een werkplek elders in den lande niet overeenstemmende met de vestigingsplaats van zijn werkgeefster. Is dan ook zonder meer sprake van gewoon werkverkeer? Neen!

2.4. De rechtbank redeneert anders door in r.o.3.7 van zijn vonnis te overwegen dat het voor een bouwvakker als De Bont gebruikelijk is dat hij steeds naar een andere bouwplaats dient te rijden. Daarmee zou de reis van huis naar die telkens andere bouwplaats steeds onder alle omstandigheden (de rechtbank maakt geen uitzonderingen) gewoon woon-werkverkeer zijn. Dat geldt dan bijvoorbeeld ook voor een vertegenwoordiger die elke dag van huis naar een andere eerste klant rijdt, maar is het waarschijnlijk dat dan die reis naar de eerste klant als woon-werkverkeer wordt geduid en de reizen naar de volgende klant op die dag niet? Neen!

2.5. Zo helder logisch en consistent is de redenering van de rechtbank dus niet, al helemaal niet als hij daaraan toevoegt dat de afstand van Oosterhout (woonplaats van De Bont in de nabijheid van de vestiging van werkgeefster te Geertruidenberg)-Deventer (de litigieuze bouwplaats) niet zodanig is dat geen sprake is van gewoon woon-werkverkeer. Bedoelde afstand (enkele reis), is volgens de ANWB-routeplanner

echter maar liefst 142 kilometer(!) ofwel een afstand die in Nederland voor woon-werkverkeer nu juist niet gewoon is.

2.6. Dat blijkt ook uit het feit dat de reistijd wordt beloond in de vorm van een reisurevergoeding (niet te verwarren met een reiskostenvergoeding) en de reisure in aftrek kunnen worden gebracht van de werkuren bij meer dan 11 1/2 uur per dag in totaal. Een tweetal regelingen die niet aan de orde zijn bij gewoon woon-werkverkeer. Het is dan ook volstrekt ten onrechte dat de rechtbank oordeelt dat de reisurevergoeding en de compensatie van reisure met werkuren erop wijzen dat het ongeval niet in werktijd is gebeurd en dus valt onder het gewone woon-werkverkeer.

2.7. De rechtbank rekt daarmee ten onrechte het begrip woon-werkverkeer op en gaat bovendien uit van een onjuiste interpretatie van het begrip werktijd in de zin van het bepaalde in artikel 7:658 BW. Een wetsartikel dat de aansprakelijkheid van de werkgever geenszins beperkt tot de zuivere werktijd dat ook een begrip is dat in de wettekst niet voorkomt. Noodzakelijke verplaatsingen in verband met de verder weg gelegen locatie van een werk, dat anders niet kan worden uitgevoerd, zijn een integraal onderdeel van dat werk, waarvoor een opdrachtnemer, in casu de werkgeefster van De Bont, anders dan bij gewoon woon-werkverkeer in een aanneemsom ook een bedrag kan calculeren en zal hebben gecalculeerd. De verplaatsingen horen derhalve tot de bedrijfsuitoefening en hebben niets van doen met woon-werkverkeer in privé-tijd.

2.8. Anders dan de rechtbank onbegrijpelijk oordeelt, speelt bij dit alles een rol dat het werkgeefster is geweest die een werk op zo'n verre locatie heeft aangenomen. De daarmee samenhangende noodzakelijke langdurige verplaatsing is geen keuze geweest van De Bont, die woonachtig is in de nabijheid van de vestiging van werkgeefster in Geertruidenberg. Er valt dus geen vergelijking te maken met werknemers die om wat voor reden ook de voorkeur geven aan een woonplaats die ver van hun werk verwijderd is. Een werkgever of -geefster die zijn of haar werknemers op lange afstand laat werken, draagt daarvoor de verantwoordelijkheid, hetgeen de rechtbank had behoren te onderkennen, temeer daar zij heeft geoordeeld dat de positie van De Bont dezelfde is geweest als die van een chauffeur met aanwijzing van werkgeefster, hetgeen gevoegd bij alle andere omstandigheden duidelijk maakt dat het hier niet om gewoon woon-werkverkeer ging dat buiten het bereik van artikel 7:658 BW valt.

2.9. De slotsom van dit eerste middel is dat de rechtbank de begrippen 'woon-werkverkeer', 'werktijd' en 'in of bij de uitoefening van de werkzaamheden' en daarmee het bepaalde in artikel 7:658 BW te eng heeft geïnterpreteerd althans geldt dat de gedachtegang van de rechtbank niet is te volgen, weshalve zijn oordeel

in elk geval mank gaat aan een juiste begrijpelijke motivering, die te ene male ontbreekt.

Middel 2

3.0. In de rechtsoverwegingen 3.9 en 3.10 haalt de rechtbank twee door uw Hoge Raad gegeven arresten aan om te concluderen dat de daarin gegeven normen in het geval van De Bont niet van toepassing zijn. Een oordeel dat voorbij ziet aan de omstandigheden in het geval van De Bont en daarom niet juist is, althans met de gegeven motivering niet begrijpelijk.

Toelichting

3.1. De norm gegeven in het arrest HR 16 oktober 1992, *NJ* 1993, 264 zou, aldus de rechtbank, niet van toepassing zijn, omdat in het geval van De Bont het ongeval heeft plaatsgevonden vóór aanvang van de werktijd en niet tijdens de uitoefening van de werkzaamheden. In het eerste cassatiemiddel, waarnaar De Bont bij deze verwijst, is uitvoerig aangegeven, waarom die redenering niet opgaat gelet op bijzondere omstandigheden als de afstand, de aanwijzing, de reisurevergoeding, de compensatiewerkuren en zo meer. Het geval van De Bont laat zich daarom wel degelijk vergelijken met de casus, die uw Hoge Raad in genoemd arrest heeft behandeld, nu in gemoede toch niet kan worden volgehouden dat het ongeval plaatsvond tijdens gewoon woon-werkverkeer zonder enige bijzondere relatie met de werk- en reistijden en de bedrijfsuitoefening.

3.2. De norm gegeven in HR 22 januari 1999, *NJ* 1999, 534 acht de rechtbank wel van toepassing, hetgeen insluit dat de rechtbank van oordeel is dat het ongeval aan De Bont in zijn privé-situatie is overkomen hetgeen overduidelijk niet het geval is. Het moge zo zijn dat De Bont op weg was naar zijn werk krachtens aanwijzing van de werkgeefster samen met drie collega's, maar dat gebeurde niet tijdens gewoon woon-werkverkeer dat tot de privé-situatie behoort, maar om het zo uit te drukken 'in de baas zijn tijd' die een reisurevergoeding betaalde en compensatie met werkuren toestond.

3.3. Indien en zover de rechtbank het bij de toepasselijkheid van bedoelde norm bij het rechte eind heeft, geldt dat zij niet ten rechte heeft kunnen concluderen dat zich geen bijzondere omstandigheden als bedoeld in dat arrest hebben voorgedaan. Die omstandigheden zijn er immers wel gelet op de exceptionele afstand tussen de woonplaats van De Bont en zijn collega's én de vestiging van werkgeefster en de plaats waar het werk moest worden uitgevoerd. Niet voor niets voorziet de toepasselijke CAO erin dat onder die omstandigheden een werkgever zijn werknemers kan verplichten ter plaatse van het veraf gelegen werk te overnachten voor zijn kosten. De omstandigheid dat daarvoor niet is gekozen, maar werkgeefster de regelingen uit de CAO betrekkelijk tot de aangewezen chauffeur, de reisurevergoeding en compensatie-uren heeft gekozen, maakt de casus niet minder bijzonder.

3.4. In de gegeven omstandigheden had van werkgeefster verwacht mogen worden dat zij zodanige aanwijzingen had verstrekt aan De Bont dat er sprake zou zijn geweest van verzekerd vervoer, betrekkelijk waartoe werkgeefster ook eigen maatregelen had kunnen treffen. Het gaat niet aan dat de rechtbank De Bont er nu op afreken dat hij van de reisenvergoeding die hij ontving zichzelf maar had moeten verzekeren. Een uurvergoeding ziet op financiële compensatie van tijd en niet op kosten, zoals een verzekeringspremie.

Het enkele feit dat De Bont wellicht zelf had kunnen bedenken zich te verzekeren, ecarteert de aansprakelijkheid van werkgeefster niet (laat staan geheel), op wie de plicht rust zodanige maatregelen te treffen en aanwijzingen te verstrekken als redelijkerwijs nodig zijn, dat een werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden geen schade lijdt.

3.5. Het specifieke gevaar dat in het verkeer bestaat, had werkgeefster mede gelet op de afstand nu juist aan het denken moeten zetten. De rechtbank redeneert dat het risico in het verkeer geen bijzondere omstandigheid is, maar laat het bij die algemeenheid in plaats van de bijzondere omstandigheden te wegen, waarin De Bont in casu aan het verkeer deel nam. Het moet er dan ook wel degelijk voor gehouden worden dat anders dan de rechtbank overweegt, gelet op alle omstandigheden van het geval werkgeefster geacht kan worden zich niet als goed werkgever te hebben gedragen weshalve zijn aansprakelijkheid vast staat.

3.6. Het oordeel van de rechtbank dat in het ene geval de norm niet en in het andere geval wel toepasbaar is, maar niet in het geval van De Bont, deugt in elk geval niet althans is gebaseerd op een onjuiste weging van de omstandigheden en voldoet daarom niet aan de aan een vonnis te stellen eisen.

Middel 3

4.0. In geen enkele rechtsoverweging geeft de rechtbank aandacht aan een in hoger beroep nochtans uitdrukkelijk voorgedragen verweer. Daarbij wordt gedoeld op het beroep dat op de bladzijde 7 en 9 van de memorie van grieven uitdrukkelijk is gedaan op een uitspraak van de rechtbank Zutphen d.d. 10 december 1998 rolnummer 14621 HA ZA 97-1397, gepubliceerd in het tijdschrift *personenschade* 1999, aflevering 2, pagina 41-43. In dat vonnis oordeelde de rechtbank te Zutphen aldus, als naar De Bont stellig meent in zijn geval de rechtbank Breda had behoren te doen, gelet op de omstandigheden in zijn geval.

Toelichting

4.1. In het kader van het beroep op het vonnis van de rechtbank Zutphen heeft De Bont in hoger beroep uitdrukkelijk gerefereerd aan het oordeel dat die rechtbank heeft overwogen, dat het rechtens onaanvaardbaar zou zijn dat bij een

ongeval met een vervoermiddel, dat in het kader van het werk wordt gebruikt, de bestuurder anders dan de overige inzittenden, casu quo collega werknemers, als enige van vergoeding van zijn schade verstoken zal blijven. Die ongelijkheid is inderdaad niet te rijmen met hetgeen qua uitkomst in het recht redelijk moet worden geacht, nu alle gelaedeerden in casu in dezelfde positie verkeerden, daargelaten dat De Bont bestuurder van het vervoermiddel was, maar van grove schuld of al dan niet bewuste roekeloosheid is niet gebleken, zodat gelet op het stelsel van het arbeidsrecht de schade ook niet voor zijn rekening behoort te blijven, maar door de werkgever behoort te worden gedragen.

4.2. Het is onaanvaardbaar dat de rechtbank aan dit uitdrukkelijk opgevoerde punt bij het verweer in hoger beroep geen enkele aandacht heeft besteed. Het gaat immers om een verweer dat niet zonder beoordeling kan worden gepasseerd, weshalve reeds daarom het vonnis van de rechtbank niet geacht kan worden aan de daaraan te stellen eisen te voldoen, althans is het in elk geval op dat punt volstrekt onvoldoende gemotiveerd.

Slotsom

5.0. De slotsom is dat het vonnis van de rechtbank niet in stand kan blijven gelet op wat hierboven in de cassatiemiddelen is aangevoerd. Er is sprake van een deels onbegrijpelijk oordeel, dat ondanks de motivering niet past op het vastgestelde feitencomplex en bovendien is gebaseerd op een onjuiste lezing van de wet, terwijl op het verweer bedoeld in het derde cassatiemiddel in het geheel niet is beslist weshalve het vonnis in elk geval op dat punt niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen, weshalve cassatie in de rede ligt.

Conclusie A-G mr. De Vries Lentsch-Kostense:

Inleiding

1. In deze zaak heeft thans eiser tot cassatie, De Bont, zijn werkgeefster, thans verweerster in cassatie Oudenallen, aansprakelijk gesteld voor de schade door hem geleden doordat hij als bestuurder van zijn auto een verkeersongeval heeft veroorzaakt tijdens de autorit van zijn woonplaats Oosterhout (N-Br.) naar Deventer waar hij werkzaamheden moest verrichten ter uitvoering van de opdracht die was aangenomen door Oudenallen, naar eigen zeggen een grote, landelijk werkende, aannemer, statutair gevestigd te Woerdense Verlaat (gemeente Nieuwkoop) en mede kantoorhoudende te Geertruidenberg. De Kantonrechter en de Rechtbank hebben geoordeeld dat de ongeveer 150 kilometer lange autorit van Oosterhout naar Deventer in casu moet worden gekwalificeerd als 'woon-werk verkeer'; zij hebben op die grond aansprakelijkheid van de werkgever die – onder omstandigheden – bestaat voor de schade die de werknemer lijdt door verkeersongevallen die hij als bestuurder veroor-

zaakt in het kader van de uitoefening van zijn werkzaamheden, van de hand gewezen. Daartegen richten zich de cassatiemiddelen.

2. Tussen partijen staat het volgende vast:

i) De Bont is op 21 november 1994 in dienst getreden bij Oudenallen in de functie van betontimmerman.

ii) Op de arbeidsovereenkomst tussen partijen is de CAO voor het Bouwbedrijf van toepassing. Art. 20 lid 2 van die CAO luidt als volgt:

'De chauffeur, die door de werkgever als zodanig is aangewezen, heeft voor elke dag dat hij/zij het vervoer van één of meer meerrijder(s) verzorgt recht op een toeslag volgens onderstaande tabel, tenzij het vervoer plaatsvindt met een door de werkgever ter beschikking gestelde auto.'

Art. 26 lid 1 CAO luidt als volgt:

'De werknemer die zowel binnen als buiten zijn woongemeente werkzaam is en dagelijks meer dan 15 kilometer moet reizen om van zijn eigen woning naar het werk en weer terug te komen, heeft recht op vergoeding van de reiskosten. Het vervoer tussen woning en werk zal zoveel mogelijk als groepsvervoer plaatsvinden. Indien hiervoor gebruik moet worden gemaakt van een auto, die niet door de werkgever ter beschikking is gesteld, geldt de meerijderregeling zoals opgenomen in art. 20 lid 2.'

iii) Vanaf november 1997 reed De Bont iedere werkdag met zijn eigen auto van zijn woonplaats Oosterhout (N-Br.) naar Deventer. De Bont ontving toeslagen op grond van de hiervoor weergegeven CAO-bepalingen (reisurenvergoeding, autokostenvergoeding en meerrijderstoelage). Voor het 'project Deventer' betekende dit een vergoeding van circa f 850 per 5 dagen rijden. De Bont hield aldus ongeveer f 1500 netto per maand over aan deze vergoeding.

iv) Op 17 februari 1998 was De Bont in zijn auto, waarin hij tevens drie collega's vervoerde, op weg naar Deventer toen om ongeveer 06.30 uur door zijn schuld een aanrijding ontstond, ten gevolge waarvan hij ernstig gewond raakte, zijn collega's gewond raakten en zijn auto geheel vernield werd.

v) De WAM-verzekeraar van De Bont heeft de materiële en immateriële schade van de collega's van De Bont vergoed. De schade aan de auto en de letselschade van De Bont is niet vergoed.

3. De Bont heeft bij inleidende dagvaarding van 10 november 1998 gevorderd te verklaren voor recht dat Oudenallen jegens hem aansprakelijk is voor de schade die hij ten gevolge van het hem op 17 februari 1998 overkomen ongeval heeft geleden en tevens Oudenallen te veroordelen tot schadevergoeding op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet. Hij heeft zich beroepen op het bepaalde in art. 7:658 BW en tevens – onder verwijzing naar HR 16 oktober 1992, NJ 1993, 264, m.nt. PAS – op het stelsel van het arbeidsrecht zoals neergelegd in art. 6:170 lid 3 en art. 7:661 BW en de uit de arbeidsover-

eenkomst voortvloeiende eisen van redelijkheid en billijkheid (art. 6:248 lid 1 BW); hij heeft voorts een beroep gedaan op de in Nederland levende rechtsovertuiging, zoals neergelegd in art. 7:658a BW (nieuw) van het wetsvoorstel Verkeersongevallen.

4. In HR 16 oktober 1992 ging het om een werknemer die een aanrijding veroorzaakte toen hij in opdracht van zijn werkgever en aldus ter uitvoering van de arbeidsovereenkomst met zijn eigen auto een pakje voor zijn werkgever wegbracht; de werknemer sprak de werkgever aan voor de schade aan zijn auto. De Hoge Raad stelde voorop dat er weliswaar geen rechtsregel bestaat die meebrengt dat de werkgever aansprakelijk is voor schade aan zaken van de werknemer indien deze die zaken bij het verrichten van zijn taak gebruikt, in het bijzonder niet indien de schade door de schuld van de werknemer zelf is ontstaan, doch dat dit in beginsel anders is in een geval dat hierdoor wordt gekenmerkt dat het gebruik dat de werknemer krachtens zijn verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst bij het verrichten van zijn taak van zijn eigen zaak maakt, naar de aard van die zaak, zoals zich in het bijzonder voordoet bij een auto, risico's van ernstige beschadiging van die zaak meebrengt, niet alleen door eventuele fouten van derden, maar ook met het 'ervaringsfeit' dat de dagelijkse omgang met dergelijke zaken de gebruiker daarvan licht ertoe zal brengen niet steeds alle voorzichtigheid in acht te nemen die ter voorkoming van ongevallen geraden is. Voor de beoordeling van een dergelijk geval moet worden acht geslagen op het stelsel van het arbeidsrecht zoals dit sinds 1 januari 1992 uitdrukking heeft gevonden in art. 6:170 lid 3 en art. 7A:1639da BW (thans art. 7:661 BW) en dat ook vóór die datum meebracht dat zo de werknemer ten tijde van het ongeval niet zijn eigen zaak, zijn eigen auto, gebruikte maar die van zijn werkgever of van een derde die zijn werkgever voor de door het ongeval veroorzaakte schade aanspreekt, de werkgever de door de schuld van de werknemer aan de zaak veroorzaakte schade in beginsel zelf zal hebben te dragen en deze niet op de werknemer zal kunnen verhalen behoudens het geval dat sprake is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. Met dit stelsel strookt en in verband daarmee vloeit uit de aard van de arbeidsovereenkomst uit de eisen van de redelijkheid en billijkheid bedoeld in art. 6:248 lid 1 BW voort – zo vervolgde de Hoge Raad – dat de werkgever ook in geval de auto ten tijde van het ongeval aan de werknemer zelf toebehoorde, in beginsel de daaraan ontstane schade heeft te dragen, behoudens het geval dat deze is ontstaan door opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. Deze regel geldt slechts 'in beginsel': uit een desbetreffend beding, bijvoorbeeld met betrekking tot de autokosten, kan anders voortvloeien. Zo kan het zijn dat de toekenning van deze kosten mede ertoe strekt om eventuele verhaalbare

schaden aan de auto of de premie van een hierop betrekking hebbende verzekering te vergoeden. Aldus de Hoge Raad in zijn arrest.

In de feitelijke instanties heeft De Bont nog geen beroep kunnen doen op het arrest HR 12 januari 2001, NJ 2001, 253, m.nt. PAS. Dit arrest is immers pas geweest nadat de cassatiedagvaarding was uitgebracht; in de schriftelijke toelichting in cassatie wordt nog aan dit arrest gerefereerd. Wél heeft De Bont in appél een beroep gedaan op het vonnis a quo (een vonnis van de Rechtbank Zutphen) dat de Hoge Raad in zijn arrest van 12 januari 2001 sauveerde met de overweging dat de Rechtbank, oordelend zoals zij had gedaan, niet blijk had gegeven van een onjuiste rechtsopvatting. In deze zaak ging het om een werknemer die een door zijn werkgever ter beschikking gesteld busje bestuurde en die na het beëindigen van de werkzaamheden op de werkplek, op de terugreis naar het bedrijf van de werkgever door zijn schuld een ongeval veroorzaakte waarbij hij letselschade opliep. (De werknemer was met een collega door zijn in Aalsmeer gevestigde werkgever uitgeleend aan een in Didam gevestigde onderneming ten behoeve van het verrichten van werkzaamheden in Amsterdam.) De Rechtbank heeft de volgende omstandigheden als relevant aangemerkt:

a. de werknemer was in de uitoefening van zijn werkzaamheden verplicht zich (dagelijks) per auto van Didam naar Amsterdam en terug te begeven;

b. hij was daarbij verplicht bij toerbeurt te chaufferen;

c. de financiële gevolgen van een eventueel ongeval waren voor alle inzittenden van het busje door een WA-verzekering gedekt behalve voor de chaufferende bestuurder/werknemer;

d. er was geen sprake van opzet dan wel bewuste roekeloosheid aan de zijde van de werknemer bij het ontstaan van het ongeval;

e. het 'ervaringsfeit' dat de dagelijkse omgang met auto's de gebruiker daarvan licht ertoe kan brengen niet steeds alle voorzichtigheid in acht te nemen die ter voorkoming van ongevallen geraden is. De Rechtbank Zutphen heeft – onder verwijzing naar het zojuist besproken arrest HR 16 oktober 1992 – de werkgever in de gegeven omstandigheden aansprakelijk geacht voor de niet door een verzekering gedekte, door de werknemer ten gevolge van het ongeval geleden schade. De Hoge Raad overwoog dat de Rechtbank met dat oordeel niet blijk had gegeven van een onjuiste rechtsopvatting en dat dat oordeel als verweven met waarderungen van feitelijke aard voor het overige in cassatie niet op juistheid kon worden getoetst.

5. Het door De Bont aangehaalde art. 7:658a BW, voorgesteld bij wetsvoorstel 25 729 ('Vaststelling en invoering van afdeling 8.14.1 (verkeersongevallen) van het Burgerlijk Wetboek) luidt als volgt:

'1. De werkgever is aansprakelijk voor de schade die de werknemer lijdt doordat deze in

de uitoefening van zijn werkzaamheden een motorrijtuig bestuurt dat betrokken is bij een verkeersongeval, behoudens indien de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer ten tijde van het ongeval. Deze aansprakelijkheid kan niet ten nadele van de werknemer worden beperkt of uitgesloten.

2. Geen aansprakelijkheid op grond van dit artikel bestaat voor zover de werkgever een verzekering heeft gesloten die de in dit artikel bedoelde schade dekt, danwel de werkgever de werknemer een vergoeding heeft gegeven om een dergelijke verzekering te sluiten.'

In de memorie van toelichting worden de volgende argumenten aangevoerd voor de nieuwe regeling (Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 759, nr.3, p. 20 e.v. en p. 50 e.v.):

– Bij de verwezenlijking van de extra risico's waaraan een werknemer wordt blootgesteld indien hij in de uitoefening van zijn werkzaamheden een motorrijtuig bestuurt, behoren deze risico's niet voor rekening van de werknemer te komen maar voor rekening van de werkgever die immers profiteert van deze activiteit, waarbij het niet dient uit te maken of de werknemer het motorrijtuig van zijn werkgever bestuurt dan wel zijn eigen motorrijtuig;

– de werknemer is, indien hij althans rijdt in de auto van de werkgever, niet de verzekeringsplichtige en hij heeft dus ook niet de keuze zijn eigen personenschade te verzekeren;

– het is wenselijk dat een werknemer die krachtens zijn verplichtingen uit zijn arbeidsverhouding bij het verrichten van zijn taak een motorrijtuig bestuurt, de schade die hij lijdt door de extra risico's waaraan hij daarbij wordt blootgesteld, ook vergoed krijgt ingeval hij zelf het ongeval heeft veroorzaakt tenzij het ongeval is veroorzaakt door zijn eigen opzet of bewuste roekeloosheid;

– dit past in het systeem van het arbeidsrecht; bovendien is hier wellicht sprake van een codificatie nu de Hoge Raad heeft beslist dat de werknemer die krachtens zijn verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst gebruik maakt van zijn eigen motorrijtuig en daarbij door eigen schuld een ongeval veroorzaakt, in beginsel recht heeft op vergoeding door de werkgever van de schade aan zijn auto; het is niet aannemelijk dat de werknemer niet tevens recht zou hebben op vergoeding van zijn zoveel meer ingrijpende letselschade.

In de memorie van toelichting wordt benadrukt dat voorwaarde voor aansprakelijkheid van de werkgever is dat de werknemer ten tijde van het ongeval het motorrijtuig in de uitoefening van zijn werkzaamheden bestuurde; dit komt erop neer, aldus de toelichting, dat vereist is dat de werknemer ten tijde van het ongeval het motorrijtuig bestuurde in verband met de werkzaamheden die hij voor de werkgever verricht. De vraag naar dit verband vertoont verwantschap met die naar het verband dat vereist wordt om de

werkgever ex art. 6:170 BW aansprakelijk te doen zijn voor door zijn ondergeschikte veroorzaakte aanrijdingen. Genoemd verband zal, aldus nog steeds de toelichting, doorgaans aanwezig kunnen worden geacht indien het ongeval plaatsvindt gedurende de werktijd van de werknemer; daarentegen zal dit verband doorgaans afwezig zijn indien de werknemer in zijn vrije tijd de auto bestuurt, ook al is het de auto van de werkgever. Omstandigheden van het geval kunnen echter tot een ander oordeel leiden. Men denke bijvoorbeeld aan een werknemer die na werktijd voor zijn werkgever een pakketje bezorgt of aan een werknemer die tijdens werktijd een tandarts bezoekt. Het gewone woon-werk verkeer kan men doorgaans niet zien als het besturen van een motorrijtuig in de uitoefening van de werkzaamheden. Aldus de memorie van toelichting.

De nieuw voorgestelde regeling betreft aldus grotendeels een codificatie van hetgeen destijds voor zaakschade door de Hoge Raad "in beginsel" als geldend recht was aanvaard en inmiddels ook voor letselschade "in beginsel" is aanvaard voorzover niet reeds HR 16 oktober 1992 lag besloten dat ook voor letselschade op gelijke voet als voor zaakschade aansprakelijkheid bestaat. Het wetsvoorstel is evenwel ingetrokken, niet vanwege het controversiale karakter van de regeling van art. 7:658a doch vanwege de bezwaren die zijn geuit tegen de voorgestelde risicoaansprakelijkheid van automobilisten jegens ongemotoriseerde verkeersdeelnemers. De Minister heeft aangekondigd dat nader zal worden onderzocht of de grens van de bescherming van ongemotoriseerde verkeersdeelnemers niet moet worden gelegd bij opzet en roekeloosheid in plaats van bij opzet en bewuste roekeloosheid. De Minister heeft voorts aangekondigd dat ook de voorgestelde regeling van art. 7:658a BW op dit punt zal worden heroverwogen, doch dat een terugbrengen van de risicoaansprakelijkheid van de werkgever tot gevallen waarin geen sprake is van opzet of roekeloosheid niet strookt met hetgeen overigens geldt in het stelsel van het arbeidsrecht. (Brief houdende intrekking van het wetsvoorstel, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-199, 25 759, nr. 5, p. 5.) Een dergelijke verlichting van de aansprakelijkheid van de werkgever zou ook niet stroken met de inmiddels gevestigde jurisprudentie van de Hoge Raad.

6. De Bont heeft zich op het standpunt gesteld dat het door hem veroorzaakte ongeluk heeft plaatsgevonden in de uitoefening van de door hem voor Oudenallen verrichte werkzaamheden. In verband daarmee heeft hij aangevoerd dat hij was "aangewezen" zoals bedoeld in art. 20 van de CAO, zodat hij de auto bestuurde uit hoofde van zijn arbeidsverhouding, dat er een reisenvergoeding werd gegeven, zodat het gaat om een ongeval tijdens werktijd, en dat het vervoer voortvloeide uit de aanvaarding van de opdracht door zijn werkgeefster waarop hij geen invloed heeft kunnen uitoefenen en waarmee hij bij de

keuze van zijn woonplaats geen rekening heeft kunnen houden.

7. Oudenallen heeft betoogd dat wel degelijk sprake was van gewoon woon-werk verkeer. In dat verband heeft zij gesteld dat het rijden naar de werkplek geen wezenlijk onderdeel van de opgedragen werkzaamheden uitmaakte. Zij heeft daarbij een beroep gedaan op HR 22 januari 1999, NJ 1999, 534, m.nt. PAS; in dat arrest waarin het niet ging om een aan de werknemer overkomen verkeersongeval, stelde de Hoge Raad voorop dat de vraag of de werkgever aansprakelijk is voor ongevallen die de werknemer, ofschoon samenhangend met zijn werkzaamheden, in zijn privé-situatie zijn overkomen, niet wordt beheerst door de bijzondere regeling van art. 7A:1638x (art. 7:658 BW) maar telkens naar de omstandigheden van het gegeven geval moet worden beantwoord aan de hand van wat voor dat geval de eis zich als een goed werkgever te gedragen meebrengt. Daarbij verdient opmerking, aldus de Hoge Raad in genoemd arrest, dat voor een bevestigende beantwoording van deze vraag slechts plaats is onder bijzondere omstandigheden, waarbij kan worden gedacht aan een, ook aan de werkgever bekend, specifiek en ernstig gevaar. Verder heeft Oudenallen de nadruk gelegd op de feitelijke verschillen tussen het onderhavige geval en het geval dat aan de orde was in HR 16 oktober 1992. Voorts heeft zij betoogd dat van anticipatie op het nieuw voorgestelde art. 7:658a BW geen sprake kan zijn nu het desbetreffende wetsvoorstel inmiddels is ingetrokken.

8. De Kantonrechter te Breda heeft de vorderingen van De Bont afgewezen. Hij overwoog dat De Bont zich beroept op het bepaalde in art. 7:658 BW en de eisen van goed werkgeverschap, dat het standpunt van De Bont erop neerkomt dat zijn werkgever in het algemeen aansprakelijk is voor schade door hem opgelopen in het verkeer wanneer hij onderweg is naar zijn werk, dat een dergelijke aansprakelijkheid niet is verwoord in voormeld wetsartikel en evenmin voortvloeit uit de algemene regels betreffende de arbeidsovereenkomst, dat onder omstandigheden een dergelijke aansprakelijkheid wel zou kunnen worden aangenomen indien de werkgever zich niet als een goed werkgever heeft gedragen, doch dat daarvan in casu geen sprake is.

9. De Rechtbank te Breda heeft het vonnis van de Kantonrechter bekrachtigd na door De Bont ingesteld appèl; De Bont handhaafde zijn stellingen en betoogde onder meer dat hij zich niet uitsluitend beroept op art. 7:658 BW en de eisen van goed werkgeverschap, terwijl hij voorts refereerde aan het inmiddels gewezen vonnis van de Rechtbank Zutphen dat hiervoor reeds aan de orde kwam.

De Rechtbank Breda stelde voorop dat uitgangspunt is dat de werkgever voor ongevallen tijdens woon-werk verkeer niet aansprakelijk is. De Rechtbank heeft vervolgens geoordeeld dat het feit dat aan De Bont een reiskostenvergoeding werd verstrekt, niet erop wijst dat het ongeval

tijdens werktijd heeft plaatsgevonden. Zij oordeelde voorts dat in het midden kan blijven of, zoals De Bont betoogt, door Oudenallen aan De Bont een aanwijzing is gegeven in de zin van art.20 CAO nu de positie van De Bont feitelijk dezelfde is geweest als die van een chauffeur met een aanwijzing. Zij overwoog dat het voor een bouwvakker gebruikelijk is dat hij steeds naar een andere bouwplaats dient te rijden, dat de afstand Oosterhout-Deventer niet zodanig is dat geen sprake is van gewoon woon-werk verkeer en dat het feit dat de werknemer geen invloed heeft op de plaats waar hij werkt en met de keuze van zijn woonplaats daarmee geen rekening heeft kunnen houden, geen aansprakelijkheid voor de werkgever vestigt voor ongevallen die door schuld van de werknemer zijn ontstaan tijdens woon-werk verkeer. Zij verbond daaraan de conclusie dat de in HR 16 oktober 1992 gegeven norm niet van toepassing is doch dat van toepassing is de norm gegeven in HR 22 januari 1999. Deze laatste norm houdt, zoals reeds gezegd, in dat de vraag of de werkgever aansprakelijk is voor ongevallen die de werknemer, ofschoon samenhangend met zijn werkzaamheden, in zijn privé situatie zijn overkomen, moet worden beantwoord naar de omstandigheden van het gegeven geval aan de hand van hetgeen de eis zich als goed werkgever te gedragen meebrengt en dat voor een bevestigende beantwoording van deze vraag slechts plaats is onder bijzondere omstandigheden. Zij concludeerde dat het specifieke gevaar dat elke verkeersdeelnemer loopt bij woon-werkverkeer geen bijzondere omstandigheid is. Zij overwoog dat vaststaat dat De Bont een ruime vergoeding ontving en dat niet is gesteld of gebleken dat de thans ontstane schade met deze vergoeding door De Bont niet had kunnen worden verzekerd. Niet is betwist, aldus de Rechtbank, dat Oudenallen De Bont niet erop heeft gewezen dat hij zich diende te verzekeren. De Rechtbank oordeelde dat het achterwege laten van een dergelijke mededeling niet in strijd is met goed werkgeverschap. Zij overwoog ten slotte dat anticipatie op het bepaalde in het nieuw voorgestelde art.7:658a BW niet mogelijk is nu het desbetreffende wetsvoorstel inmiddels is ingetrokken.

10. De Bont heeft tijdig cassatieberoep aangetekend. Oudenallen heeft geconcludeerd tot verwerping. Beide partijen hebben de zaak schriftelijk toegelicht. Oudenallen heeft nog gedupliceerd.

De cassatiemiddelen

11. Het eerste middel betoogt dat de Rechtbank met haar oordeel dat "het ongeval niet tijdens werktijd of bij de uitoefening van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden en het bepaalde in artikel 7:658 BW (dus) niet van toepassing is" uitgaat van een onjuiste, althans te enge lezing van het bepaalde in art.7:658 BW. Het tweede middel strekt ten betoge dat de Rechtbank eraan voorbijziet dat het onderhavige geval wel degelijk is te vergelijken met het geval dat aan de orde

was in HR 16 oktober 1992, in welk arrest aansprakelijkheid van de werkgever werd aangevraagd, aangezien, aldus het middel, in gemoede toch niet kan worden volgehouden dat het onderhavige ongeval plaatsvond tijdens gewoon, tot de privé-sfeer behorend, woon-werk verkeer dat geen enkele bijzondere relatie heeft met de bedrijfsuitoefening; in dat verband wijst het middel erop dat sprake was van verkeer "in de tijd van de baas", die een reisurevergoeding betaalde en compensatie met werkuren toestond ingeval de reistijd en de werktijd tezamen de 11 1/2 uur overschreed. Subsidiair betoogt het middel dat indien inderdaad met de Rechtbank moet worden geoordeeld dat sprake was van een aan De Bont in de privé-situatie overkomen ongeval, de Rechtbank eraan heeft voorbijgezien dat in casu sprake is van bijzondere, tot aansprakelijkheid van de werkgever leidende, omstandigheden als bedoeld in HR 22 januari 1999, gelet op de exceptionele afstand tussen de woonplaats van De Bont (en zijn collega's) en de vestigingsplaats van Oudenallen enerzijds en de plaats waar het werk moest worden uitgevoerd anderzijds. In de gegeven omstandigheden had de werkgever zodanige aanwijzingen aan De Bont moeten verstrekken dat sprake zou zijn geweest van verzekerd vervoer, terwijl de werkgever overigens ook eigen maatregelen daartoe had kunnen treffen. Aldus het middel dat erop wijst dat een "urenvergoeding" als in casu verstrekt ziet op financiële compensatie van tijd en niet op compensatie van verzekeringspremie. Het derde middel klaagt dat de Rechtbank geen enkele aandacht heeft besteed aan de door De Bont uitdrukkelijk aangevoerde essentiële stelling inhoudende dat het, zoals de Rechtbank Zutphen overwoog in haar vonnis dat heeft geleid tot HR 12 januari 2001, rechtens onaanvaardbaar zou zijn dat bij een ongeval met een vervoermiddel dat in het kader van het werk wordt gebruikt, de bestuurder, anders dan de overige inzittenden/-collega-werknemers, als enige van vergoeding van zijn schade verstoken zou blijven.

12. Het eerste middel faalt wat er overigens ook zij van de gewraakte redengeving van de Rechtbank. Een geval als het onderhavige waarin de werknemer schade lijdt doordat hij als bestuurder van zijn eigen auto een verkeersongeval veroorzaakt, valt niet onder het bereik van art.7:658 BW. Deze bepaling scheidt immers voor de werkgever een zorgplicht voor de veiligheid van de werkomgeving van de werknemer en van de door deze te gebruiken werktuigen. Deze op de werkgever rustende zorgplicht en de daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid houdt dan ook nauw verband met de zeggenschap van de werkgever over de werkplek en met diens bevoegdheid zijn werknemer aanwijzingen te geven ter zake van de (wijze van) uitoefening van diens werkzaamheden. Ook al dienen het in het eerste lid van art.7:658 BW gestelde werkplekvereiste en het in het tweede lid gestelde vereiste dat de schade de werknemer moet zijn

overkomen in de uitoefening van zijn werkzaamheden ruim te worden uitgelegd, (zie met name HR 1 juli 1993, *NJ* 1993, 687 m.nt. PAS en HR 15 december 2001, *NJ* 2001, 198 en vgl. ook HR 9 november 2001, *NJ* 2002, 80, m.nt. PAS), er bestaat geen goede grond de in art.7:658 BW vervatte vereisten geheel terzijde te stellen en de werkgever ook op de voet van art.7:658 BW aansprakelijk te achten voor schade die de werknemer is overkomen in een geval als het onderhavige waarin het ongeval niet heeft plaatsgevonden op de werkplek doch zich geheel heeft afgespeeld buiten de invloedssfeer van de werkgever. Ik verwijs in dit verband naar HR 22 januari 1999, *NJ* 1999, 534, m.nt. PAS en naar de conclusie van mijn ambtgenoot Strikwerda met veel verwijzingen naar literatuur en voorts naar de reeds genoemde arresten HR 16 oktober 1992 en HR 12 januari 2001. Zie ook HR 16 november 2001, *NJ* 2002, 71. De omstandigheid dat geen aansprakelijkheid kan worden gegrond op art.7:658 BW neemt overigens niet weg dat de werkgever onder omstandigheden op een andere grond jegens zijn werknemer aansprakelijk kan zijn, zoals de Hoge Raad heeft aanvaard in de zojuist genoemde arresten van 22 januari 1999, 16 oktober 1992 en 12 januari 2001. Dat brengt mij bij het tweede middel.

13. Het onderhavige geval wordt hierdoor gekenmerkt dat de werknemer in verband met een door zijn werkgever aanvaarde opdracht is "aangewezen" om met zijn eigen auto het vervoer te verzorgen (van zichzelf en van mede-werknemers) naar de plaats waar die door zijn werkgever aanvaarde opdracht moest worden uitgevoerd. Het tweede middel betoogt terecht dat het vervoer in een dergelijk geval – onverschillig of de werknemer, zoals in casu, rechtstreeks van huis naar de werkplek rijdt dan wel eerst het bedrijf (de vestigingsplaats) van zijn werkgever aandoet – niet kan worden gekwalificeerd als "gewoon woon-werk verkeer", althans dat zodanig vervoer niet kan worden gekwalificeerd als verkeer dat zozeer plaatsvindt in de privé-sfeer van de werknemer dat aansprakelijkheid van de werkgever voor een aan de bestuurder/werknemer door zijn eigen schuld overkomen verkeersongeval niet aan de orde is. In een dergelijk geval moet het vervoer worden gekwalificeerd als vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst of als vervoer in het kader van de voor de werkgever uit te voeren werkzaamheden, zodat de werkgever – gezien de aard van de arbeidsovereenkomst en de eisen van de redelijkheid en billijkheid bedoeld in art.6:248 lid 1 BW – in beginsel de niet door een verzekering gedekte schade die de werknemer lijdt doordat hij op het traject naar het werk een verkeersongeval veroorzaakt, heeft te dragen behoudens in geval van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer, waarvan in casu geen sprake is. Bij de beantwoording van de vraag of de autorit heeft plaatsgevonden krachtens de verplichtingen uit de

arbeidsovereenkomst of als vervoer in de uitoefening van de werkzaamheden als vereist voor aansprakelijkheid van de werkgever, moet naar mijn oordeel immers – in het licht van de ratio van de aansprakelijkheid van de werkgever als waarom het hier gaat – worden uitgegaan van een ruim begrip "in de uitoefening van de werkzaamheden", zoals ook bij art.7:658 BW sprake is van een ruime interpretatie van het begrip werkplek en het begrip in de uitoefening van de werkzaamheden. (Zie over de ratio van de hier bedoelde aansprakelijkheid van de werkgever ook de hiervoor onder 5 weergegeven argumentatie in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Verkeersongevallen.)

Bij mijn oordeel dat de autorit ook in een geval als het onderhavige waarin de werknemer met zijn eigen auto van huis naar de feitelijke werkplaats rijdt zonder eerst het bedrijf van de werkgever aan te doen dient te worden gekwalificeerd als vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst of als vervoer in het kader van de voor de werkgever uit te voeren werkzaamheden, neem ik in aanmerking dat aangenomen mag worden dat het vervoer met een bedrijfsauto (busje) vanaf het bedrijf van de werkgever naar de werkplaats kan worden gekwalificeerd als vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst en in het kader van de voor de werkgever uit te voeren werkzaamheden; zie het reeds meermalen genoemde arrest van de Hoge Raad van 12 januari 2001. Temeer nu het, zoals ook tot uitdrukking is gebracht in de memorie van toelichting bij het hiervoor besproken wetsvoorstel Verkeersongevallen, voor de aansprakelijkheid van de werkgever voor door de schuld van de werknemer veroorzaakte verkeersongevallen geen verschil mag maken of de werknemer zijn eigen auto dan wel een bedrijfsvoertuig bestuurt, kan naar mijn oordeel niet worden volgehouden dat het vervoer met de eigen auto rechtstreeks van huis naar het werk (bij vervoer per eigen auto zal in veel gevallen, anders dan bij vervoer per bedrijfsvoertuig, rechtstreeks van huis naar het werk worden gereden), in een geval als het onderhavige niet kan worden gekwalificeerd als vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst en in het kader van de voor de werkgever uit te voeren werkzaamheden. Vergelijk ook Hartlief, *Werkgeversaansprakelijkheid: het bereik van en de verhouding tussen art.7:658 en 7:611 BW*, *RM Themis* 2002/2, p. 67-83 en m.n. par. 7.

Ik kom dan ook tot de conclusie dat de Rechtbank met haar bestreden oordeel heeft blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting.

14. Uit het voorgaande volgt dat het vonnis van de Rechtbank niet in stand kan blijven en dat de subsidiaire klacht van het tweede middel en het derde middel geen behandeling meer behoeven. Resteert de vraag of de Hoge Raad de zaak zelf kan afdoen. Daarbij speelt met name een rol de

verzekeringkwestie zoals aan de orde gesteld in HR 16 oktober 1992.

In genoemd arrest werd – zoals hiervoor onder 4 reeds opgemerkt – overwogen dat de daar aanvaarde regel inzake aansprakelijkheid van de werkgever voor zaakschade slechts “in beginsel” geldt. Uit een desbetreffend beding, bijvoorbeeld met betrekking tot de autokosten, kan anders voortvloeien; zo kan het zijn dat de toekenning van deze kosten mede ertoe strekt om eventuele verhaalbare schaden aan de auto of de premie van een hierop betrekking hebbende verzekering te vergoeden. Aldus de Hoge Raad in zijn arrest. In het arrest HR 12 januari 2001 waarin het ging om niet door een verzekering gedekte letselschade van een werknemer die een door zijn werkgever ter beschikking gesteld busje bestuurde, kwam dat “verzekeringsaspect” niet ter sprake.

In de feitelijke instanties is over de verzekeringskwestie gedebatteerd. Oudenallen heeft zich op het standpunt gesteld dat in de aan De Bont uitbetaalde kilometervergoeding is begrepen een bestanddeel voor vergoeding van verzekeringskosten en dat het aan De Bont was om te beslissen of hij die vergoeding aanwendde voor het sluiten van een casco-, inzittenden, en ongevallenverzekering (conclusie van antwoord onder 5 en 11). De Bont heeft zich verweerd met de stelling dat hij nimmer door Oudenallen erop is gewezen dat de autokostenvergoeding mede bestemd was voor het afsluiten van een verzekering en dat dit ook niet blijkt uit de CAO-Bouwbedrijf (memorie van grieven, onder 16 en 20). De Rechtbank heeft vastgesteld dat het bedrag dat De Bont maandelijks ontving op grond van de CAO-bepalingen (reisurenvergoeding, autokostenvergoeding en meerrijderstoelage) voor het project Deventer een vergoeding opleverde van circa f 850 per 5 dagen rijden zodat De Bont aldus f 1500 netto overhield aan deze vergoeding. (De Bont heeft onbestreden gesteld dat het ging om een afstand van zo'n 300 kilometer per dag en een reistijd van tenminste 4 uur per dag.) De Rechtbank heeft voorts vastgesteld dat niet is gesteld of gebleken dat de thans ontstane schade met deze vergoeding door De Bont niet had kunnen worden verzekerd. De Rechtbank heeft tevens vastgesteld dat Oudenallen De Bont niet erop heeft gewezen dat hij zich diende te verzekeren. (Oudenallen heeft in feitelijke instanties erkend dat de hier voor de letselschade kennelijk aangewezen verzekering, de zogenaamde SVI, nog niet een bekende verzekeringsvorm was.) Aldus heeft de Rechtbank in het midden gelaten of de toekenning van de onderhavige kostenvergoeding, die een reisurenvergoeding en een meerrijderstoelage omvatte, mede ertoe strekte om premies van verzekeringen te vergoeden. Evenmin is aan de orde geweest of met name in geval de kostenvergoeding is geregeld bij CAO, zoals in casu, van belang is of de werknemer ook heeft begrepen (moeten begrijpen) dat de kostenvergoeding mede ertoe strekte premies van verzekeringen te vergoeden.

Het komt mij dan ook voor dat verwijzing moet volgen.

Conclusie

De conclusie strekt tot vernietiging van het bestreden vonnis en tot verwijzing ter verdere behandeling en beslissing.

Hoge Raad:

1. *Het geding in feitelijke instanties*

Eiser tot cassatie – verder te noemen: De Bont – heeft bij exploit van 10 november 1998 verweerster in cassatie – verder te noemen: Oudenallen – gedagvaard voor de Kantonrechter te Breda en gevorderd:

i. voor recht te verklaren dat Oudenallen jegens De Bont aansprakelijk is voor de schade die De Bont tengevolge van het hem op 17 februari 1998 overkomen ongeval heeft geleden;

ii. Oudenallen te veroordelen tot vergoeding van de door De Bont reeds geleden en nog te lijden schade tengevolge van het hem op 17 februari 1998 overkomen ongeval, te vermeerderen met de wettelijke rente van 17 februari 1998, althans vanaf de dag van dagvaarding tot aan de dag der algehele voldoening, op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet.

Oudenallen heeft de vordering bestreden.

De Kantonrechter heeft bij vonnis van 12 mei 1999 de vorderingen afgewezen.

Tegen dit vonnis heeft De Bont hoger beroep ingesteld bij de Rechtbank te Breda.

Bij vonnis van 16 mei 2000 heeft de Rechtbank het bestreden vonnis bekrachtigd.

(...)

2. *Het geding in cassatie*

(...)

De conclusie van de Advocaat-Generaal C.L. de Vries Lentsch-Kostense strekt tot vernietiging van het bestreden vonnis en tot verwijzing ter verdere behandeling en beslissing.

3. *Beoordeling van de middelen*

3.1. In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

(i) De Bont is op 21 november 1994 in dienst gestreden bij Oudenallen in de functie van betontimmerman.

(ii) Op de arbeidsovereenkomst tussen partijen is de CAO voor het Bouwbedrijf van toepassing. Art. 20 lid 2 van die CAO luidt als volgt:

‘De chauffeur, die door de werkgever als zodanig is aangewezen, heeft voor elke dag dat hij/zij het vervoer van één of meer meerrijder(s) verzorgt recht op een toeslag volgens onderstaande tabel, tenzij het vervoer plaatsvindt met een door de werkgever ter beschikking gestelde auto.’

Art. 26 lid 1 CAO luidt als volgt:

‘De werknemer die zowel binnen als buiten zijn woongemeente werkzaam is en dagelijks meer dan 15 kilometer moet reizen om van

zijn eigen woning naar het werk en weer terug te komen, heeft recht op vergoeding van de reiskosten. Het vervoer tussen woning en werk zal zoveel mogelijk als groepsvervoer plaatsvinden. Indien hiervoor gebruik moet worden gemaakt van een auto, die niet door de werkgever ter beschikking is gesteld, geldt de meerijregeling zoals opgenomen in art.20 lid 2.'

(iii) Vanaf november 1997 reed De Bont iedere werkdag met zijn eigen auto van zijn woonplaats Oosterhout (N-Br.) naar Deventer. De Bont ontving toeslagen op grond van de hiervoor weergegeven CAO-bepalingen (reisurevergoeding, autokostenvergoeding en meerijderstoelag). Voor het "project Deventer" betekende dit een vergoeding van circa f 850 per 5 dagen rijden. De Bont hield aldus ongeveer f 1500 netto per maand over aan deze vergoeding.

(iv) Op 17 februari 1998 was De Bont in zijn auto, waarin hij tevens drie collega's vervoerde, op weg naar Deventer toen om ongeveer 06.30 uur door zijn schuld een aanrijding ontstond, ten gevolge waarvan hij ernstig gewond raakte, zijn collega's gewond raakten en zijn auto geheel vernield werd.

(v) De WAM-verzekeraar van De Bont heeft de materiële en immateriële schade van de collega's van De Bont vergoed. De schade aan de auto en de letselschade van De Bont zijn niet vergoed.

3.2. De Bont heeft een vordering tegen Oudenallen ingesteld strekkende tot een verklaring voor recht dat deze jegens hem aansprakelijk is ter zake van de schade die hij als gevolg van voormeld ongeval heeft geleden, welke schade dient te worden opgemaakt bij staat. De Kantonrechter en de Rechtbank hebben deze vordering afgewezen omdat zij van oordeel waren dat het ongeval niet heeft plaatsgevonden tijdens werken of in de uitoefening van de aan De Bont opgedragen werkzaamheden, doch tijdens het woon-werkverkeer. De middelen bestrijden dit oordeel.

3.3. Het eerste middel is gericht tegen rov.3.8 van het bestreden vonnis, waarin de Rechtbank heeft overwogen dat het ongeval niet tijdens werktijd of in de uitoefening van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden en het bepaalde in art.7:658 BW dus niet van toepassing is. Het middel faalt, omdat het oordeel van de Rechtbank juist is. Art.7:658 scheidt voor de werkgever een zorgplicht voor de veiligheid van de werkomgeving van de werknemer en de door deze te gebruiken werktuigen. Deze zorgplicht en de daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid houden nauw verband met de zeggenschap van de werkgever over de werkplek en zijn bevoegdheid de werknemer aanwijzingen te geven ter zake van de (wijze van) uitoefening van diens werkzaamheden. Ook al moeten deze zorgplicht en het vereiste dat de schade door de werknemer is geleden "in de uitoefening van zijn werkzaamheden" als bedoeld in het tweede lid van voormeld artikel ruim worden uitgelegd, daaron-

der valt niet een geval als het onderhavige waarin een werknemer bij het besturen van zijn eigen auto op weg naar zijn werk een verkeersongeval veroorzaakt heeft.

3.4. Het tweede middel, dat zich keert tegen het oordeel van de Rechtbank dat dit ongeval heeft plaatsgevonden tijdens het "gewone" woon-werkverkeer, treft evenwel doel. Vooropgesteld moet worden dat het ontbreken van aansprakelijkheid op grond van art.7:658 niet betekent dat de werkgever onder omstandigheden niet op een andere grond jegens zijn werknemer aansprakelijk kan zijn. Het onderhavige geval wordt hierdoor gekenmerkt dat De Bont, in verband met een door zijn werkgeefster (Oudenallen) aanvaarde opdracht, is aangewezen om met zijn eigen auto het vervoer te verzorgen van zichzelf en enkele medewerkers naar de, ver van zijn woonplaats verwijderde, plaats waar zij hun werkzaamheden moesten uitvoeren en dat hij in verband daarmee op grond van de hiervoor in 3.1 onder (ii) vermelde CAO-bepalingen een reisurevergoeding, een autokostenvergoeding en een meerijderstoelag ontving. In een dergelijk geval moet het vervoer worden gekwalificeerd als vervoer dat op één lijn te stellen is met vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst en in het kader van de voor de werkgever uit te voeren werkzaamheden. Daaruit vloeit voort dat de werkgever, gezien de aard van de arbeidsovereenkomst en de eisen van redelijkheid en billijkheid als bedoeld in art.6:248 lid 1 BW, in beginsel de niet door een verzekering gedekte schade die de werknemer lijdt doordat hij tijdens vervoer als hiervoor bedoeld een verkeersongeval heeft veroorzaakt, heeft te dragen behoudens in het, zich hier niet voordoende, geval van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer.

3.5. Uit het voorgaande volgt dat het vonnis van de Rechtbank niet in stand kan blijven, zodat verwijzing moet volgen. De subsidiaire klacht van het tweede middel en het derde middel behoeven geen bespreking. Na verwijzing zal onder meer aan de orde moeten komen (i) of in de aan De Bont uitbetaalde vergoedingen een bestanddeel is begrepen voor de kosten van een casco-, inzittenden- en ongevallenverzekering, zoals Oudenallen had aangevoerd, en (ii) in hoeverre De Bont heeft begrepen of had moeten begrijpen dat de door hem ontvangen vergoeding er mede toe strekte premies van door hem te sluiten verzekeringen te dekken.

4. *Beslissing*

De Hoge Raad:

vernietigt het vonnis van de Rechtbank te Breda van 16 mei 2000;

verwijst het geding naar het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch ter verdere behandeling en beslissing;

veroordeelt Oudenallen in de kosten van het geding in cassatie, tot op deze uitspraak aan de

zijde van De Bont begroot op Euro 358,53 aan verschotten en Euro 1590 voor salaris.

NOOT:

1. In deze zaak wordt aansprakelijkheid van de werkgever voor de schade die de werknemer heeft opgelopen bij een door hemzelf veroorzaakt ongeval aangenomen. Het ongeval vond plaats op de grens van het woon-werkverkeer en de werkzaamheden voor de werkgever. De Hoge Raad houdt overeenkomstig art. 7:658 BW niet van toepassing is indien het ongeval niet tijdens werktijd of in de uitoefening van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden. Maar hij aanvaardt de mogelijkheid van aansprakelijkheid van de werkgever indien het ongeval niet heeft plaatsgevonden tijdens het "gewone" woon-werkverkeer. Daarmee volgt de Hoge Raad de lijn uitgezet in het arrest van 22 januari 1999, *NJ* 1999, 534, *JAR* 1999/44 (*S./Reclassering*).

2. Bepalend voor het feit dat het hier geen normaal woon-werkverkeer betrof, waren in dit geval de volgende omstandigheden:

a. De werknemer was aangewezen om met zijn eigen auto het vervoer te verzorgen van zichzelf en enkele medewerkers.

b. Dit vervoer vond plaats naar de ver van zijn woonplaats verwijderde plaats waar zij hun werkzaamheden moesten uitvoeren.

c. Hij ontving hiervoor op grond van de cao een reisenvergoeding, een autokostenvergoeding en een meerrijderstoeslag.

In dergelijke gevallen moet het vervoer volgens de Hoge Raad worden gekwalificeerd als vervoer dat op één lijn ligt met vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst en in het kader van de voor de werkgever uit te voeren werkzaamheden. Cruciaal lijkt in dit verband het woord "aangewezen" dat wordt gebezigd onder a. Dit begrip komt voor in de CAO voor het bouwbedrijf en vestigt de aanspraak op bijzondere vergoedingen. Een werknemer die zelf collega's aanbiedt om mee te rijden naar het werk en voor zijn rit alleen een "gewone" reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer ontvangt, zal geen aanspraak kunnen maken op vergoeding van schade door de werkgever bij een ongeval.

3. De grondslag voor de aansprakelijkheid legt de Hoge Raad in de eisen van de redelijkheid en billijkheid als bedoeld in artikel 6:248 lid 1 BW, "gezien de aard van de arbeidsovereenkomst." Opvallend is dat hierbij niet het vereiste van goed werkgeverschap (artikel 7:611 BW) wordt aangevoerd. Weliswaar maakt het materieel niet veel verschil of men de grondslag legt in artikel 6:248 of in artikel 7:611 BW, maar de toevoeging "gezien de aard van de arbeidsovereenkomst" maakt dat laatste voor de hand liggend. In het genoemde reclasseringsarrest was het goed werkgeverschap wel als criterium gebruikt.

4. De aansprakelijkheid geldt verder "in beginsel", en niet wanneer sprake is van opzet of

bewuste roekeloosheid aan de zijde van de werknemer. Met dit laatste sluit de Hoge Raad aan bij het arbeidsrechtelijke systeem van aansprakelijkheidsrecht (artikelen 7:658, 6:170 en 7:661 BW).

5. Het feitencomplex doet denken aan dat van HR 12 januari 2001, *NJ* 2001, 253, *JAR* 2001/24 (Vonk/Van der Hoeven). In dat geval had de werknemer een ongeval veroorzaakt terwijl hij in een busje van de werkgever met drie collega's van het werk terugreed naar het bedrijf van de werkgever. De drie collega's zagen hun schade gedekt door de verzekering, alleen de chauffeur niet. Het oordeel van de rechtbank dat de werkgever als goed werkgever de schade moest vergoeden die niet door de verzekering was gedekt, werd door de Hoge Raad in stand gelaten. Het verschil met de onderhavige zaak was in de eerste plaats, dat thans de werknemer in zijn eigen auto reed. Daarnaast reed hij rechtstreeks van huis naar de werkplek en niet via het bedrijf van de werkgever. A-G De Vries Lentsch-Kostense had geconcludeerd dat het voor de aansprakelijkheid van de werkgever geen verschil mag maken of de werknemer zijn eigen auto dan wel een bedrijfsvoertuig bestuurt. Bij vervoer per eigen auto ligt het volgens haar eerder voor de hand dat rechtstreeks naar het werk wordt gereden en niet via het bedrijf van de werkgever. In dit oordeel wordt zij kennelijk gevolgd door de Hoge Raad, die de onder punt 2 genoemde factoren beslissend acht voor de vraag of het rijden van de werknemer op één lijn is te stellen met werkzaamheden die plaatsvinden krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst.

6. In wetsvoorstel 25 729 is destijds voorgesteld een nieuw artikel 7:658a BW in te voeren, waarin de aansprakelijkheid van de werkgever expliciet wordt geregeld voor schade die de werknemer lijdt die in de uitoefening van zijn werkzaamheden een motorrijtuig bestuurt dat is betrokken bij een verkeersongeval. Dit wetsvoorstel is ingetrokken, maar tegen dit artikel waren geen bezwaren gerezen. Het artikel maakte evenmin onderscheid naar de vraag wie de eigenaar was van het motorrijtuig. Ook dit artikel kende de uitzondering bij opzet of bewuste roekeloosheid. De aansprakelijkheid werd verder beperkt indien de werkgever een verzekering had gesloten voor de bedoelde schade of de werknemer vergoeding had verstrekt voor een dergelijke verzekering. De uitspraak van de Hoge Raad is in lijn met het voorgestelde artikel, zoals dit laatste ook past in de lijn van de jurisprudentie voordien. Weliswaar was in de toelichting van het artikel benadrukt dat dit slechts betrekking zou hebben op de werkzaamheden in het kader van de arbeidsovereenkomst en niet op het woon-werkverkeer, maar door het rijden naar het werk in dit geval niet als "gewoon" woon-werkverkeer te bestempelen, maar op één lijn te stellen met vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de

arbeidsovereenkomst zou het ook onder het bedoelde artikel komen te vallen.

GhV
